مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۶/۰۳/۱۰

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۳۱)

[دلته کتاب کې چاپي تېروتنه سوې ده. دوهم ټوک ۹۶ او ۹۷ پاڼي تکراراً چاپ سوي دي، پي. ډی ایف ۴۴۱ پاڼه. دا پاراګراف داسې پيل کيږي : په پينځه ويشتمي نېټي څلور فرسنګه ليرې د يوې کوچنۍ کلا څنګ ته مو دمه ونيوله. چې په دې توګه يې زه دلته اړتيا نه وينم چې بيا يې راوړم.]

په شپږويشتمي نېټي څلور فرسنګه وړاندې غزني ته ورسېدلو. دا ښار د څلور سوه کالو لپاره د يوې ستري او پياوړي امپراتورۍ پلازمينه وو. مؤرخ فرشته څرګندوي چې دا ښار د غزنوي سلاطينو په ځانګړې توګه د ستر محمود له پلوه چې له عظمت ډکې پريمانه پرتميني او ښکلي ودانۍ يې درلودلې جوړ او ښايسته سوی دئ. خو افسوس! زړه مې ډېر خواشينی سو چې د غزني د وضعيت په ليدلو د انساني غرور آثار په څومره بيړه او چټکۍ تري تم سوي دي! په بې ګټي لالهاندۍ په هغو « مانيو او ښکليو برجونو پسي يې» ګرځېدم «چې وريځې يې لمس کولې.» دا ماني له پخوا په خاورو بدلې سوې وې او د بد شکلو ورانيو له څو خورو ورو کواړيو پرته بله هيڅ يادګاري ودانۍ نه وه پاتي چې د غزني د تيرمهال جلال او عظمت راڅرګند کړي. ښار د يوې غونډۍ پر سر چې نسبتاً متوسط لوړوالی لري موقعيت لري او په لمنه کې يې يو کوچنی سيند [1] بهيږي چې شاو خوا يې د ميوو څو بڼونه دي. کمرنګه حضور يې اوس د يو شمير هندو کورنيو له پلوه ساتل سوی دئ؛ دا هندوان په کوچنيو سوداګريو بوخت دي چې د مسلمان استوګنو وګړو يو شمير اړتياوې پوره کوي.

له غزني څخه په لږ واټن کې د محمود مقبره واقع ده چې زايرين ورته له ډېرو ليرې ځايونو څخه راځي او هلته لمونځونه کوي. له دې چې دا زايرين خپل مذهبي فعاليتونه د خپلو هڅو په اندازې کوي او په هغه باندې خپل وخت تيروي او يا په خپلو سفرونو کې د لارو خطرونه په ځان مني بيا هم دا باور صحيح نـهٔ دی چې ګڼي زيارت ددوی روح بدايه کوي؛ حال دا چې ممکن دا معتقد فرد به له خپلو سفرونو څخه اخلاقي لاس ته راوړني تجربه کړي خو په داډ ويلی سم چې د پام وړ دنيوي ګټي هم ورسره تر لاسه کوي. هغه څوک د حاجي په نوم پېژندل کېږي چې د مکې زيارت يې کړی وي او د خپل پيغمبر له مقبرې څخه يې ليدنه کړې وي؛ د حاجي په نوم سړي ته په ټولنې کې ژور درناوی

[1] - د سيند اوبه مخ په لويديځ يا سويل لور ته بهيږي خو د سيند له نوم سره بلد نه يم. - ليکوال

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

کېږي ځکه چې مؤمن اوسېدل د اسلامي سنتونو اوج دئ؛ ددې تر څنګ که دی ګدا هم اوسي بیا هم ګونی یا کڅوړه یې له آذوقي تشه نـهٔ ده.

د محمود او غزني په اړه که بحث کوو دا به لویه بې انصافي وي چې د پارسي شاعر فردوسي، یاد نه کړو؛ فردوسي په خپلې شهنامې کې د حماسي شعر پرتمینه بیلګه او د خپل مورني ټاټوبي د ښایسته ژبې اثر موږ ته راکړی دئ. د مشهورو مشرانو دفاع اغلباً د شاعر پر اوږو نه ده؛ په همدې توګه د ټولنې عام سخاوت اغلب وختونه د خپلو هنري لیوالتیاوو د پیروی اجازه ورته نه ورکوي. شکایت او سرټکول اغلب وختونه دی دې ته اړ باسي چې مخه کم عاید کار ته کړي او ان زموږ په پرمختللې ټولنې کې موږ ددې شاهد یو چې د فقر سختو او ټینګو منګولو، داسې ژوند ته د پای ټکی ایښی دئ. فردوسي ښه چانس درلود؛ هغـهٔ د امپراتور محمود ملاتړ تر لاسه کړ او محمود ددهٔ ستاینه زښته ډېره او له حده وتلې کوله. کله چې پادشاه په خپلې وعدې وفا ونـهٔ کړه شاعر پرسیا ته ستون سو او هېـواد والو یې په ډېرې لیوالتیا خپل سخاوت او تحسین وربښکاره کړ.

د غزني اقلیم په سوړوالي کې شهرت لري؛ سیمه ییزو خلکو راته ویل چې دا ښار څو څو ځله په واورو کې دفن سوی دئ. د غزني سړک د دوو مایلو په اوږدوالي په هر فرسنګ کې په ساعت کې څلور مایله مخ پر سویل لویدیځ تللی دئ. هماغسې چې زموږ په نقشو کې ښودل سوي دي ما تر ډېره دا لېـوالتیا درلوده چې دغه واقعیت ته د شرایطو پر بنسټ پاملرنه وکړم. په نقشو کې د کابل او کندهار تر منځ لاره او لور دواړه اشتباهاً ثبت سوي دي؛ ځینو فرانسوي جغرافیه پوهانو ان د کندهار لویدیځ کې یې واقع کړې ده.

د سپتمبر د میاشتې په ۲۷ نـېټې په سهار پینځه فرسنګه لیرې (هیر غوټ/ هیر ګټ Heer Ghut) [2] ته ورسېـدو. دا سیمه ټیټ غرونه لري او عمدتاً اغزن بوټي په کې شنـهٔ کېـږي؛ په دې سیمې کې یوازې څو ځایونو کې کرهنه سوې ده. اوښان ډېر لېـواله دي چې دا ډول واښه خوري؛ خلک دا واښه د وربشو له خمیرې سره یو ځای کوي او ګردی ښه ورڅخه جوړوي؛ دا ددوی عام خوراک دئ. دا ښاروي د افغانستان په شان هېـواد کې ګټور دي چې لارې یې هموارې او وچه خاوره لري او معمولاً د نفوسو د لږوالي له کبله خوارک توکي په کې محدود دي. [3] اوښ نسبت وهغه څه ته چې دلته مو وربانديې خبرې وکړې کولی سي لا زیرهٔ خوراک توکي وزغمي. اوښ کولی سي ستړیا وزغمي او د ۸۰۰ انګلیسي پونډو [۳۶۳ کیلوګرام – ژ] په دروندوالی پیټی ولېـږدوي. اوښ داسې آرام طبیعت لري چې دوه تنه سړیان کولی سي ۸ اوښان چې یو په بل پسې تړل سوي وي په یوهٔ کتار کې بوزي. کله چې اوښ د لارې په اوږدو کې تږی سي له معدې څخه یې یو ډول ارغواني رنګه غوښنه ماده یا اوبلن توکی چې مخکې یې زیرمه کړې دي ترشح کېـږي؛ دغو موادو باندې په خوله کې شخوند وهي او لنده بل یا رطوبت رامنځته کوي چې د لنډ وخت لپاره ورته آرام ورکوي.

په ۲۸ نـېټې [4] د دوران خان په ټینګار مو دمه ونیوله؛ دا توقف داسې وسو چې له زړې مـېـرمني سره مخکې له مخکې توافق نـهٔ وو سوی، دې ښځې دومره لوړې چیغې ووهلې او دوران خان یې شدیداً محکوم کړ چې دوران خپل غوږونه

[2] -Heer Ghut ما ژباړونکي ونه سوکولی دا موقعیت وپېژنم.

[3] - This animal is peculiarly useful in countries where, as in Afghanistan , the roads are level , the soil dry, and provender, from the thin population , generally scarce. {Volume II, page 100, combined both volumes in PDF format page 445}

[4] - په انګلیسي متن کې ئې ۲۷ نېټه لیکلې ده. دا باید ۲۸ نېټه وای نو ځکه ما ۲۸ ولیکله- ژ

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

ټينګ ونيول او له سيمي لاړ. د يادولو وړ ده چې د دمې نيولو لپاره ټاکل سوي ځايونه د کومي کلا او کلا ته نږدې ځايونو کې دي چې نومونه يې روښانه دي او يا په داسي سيمو کې دي چې د استوګني سيمي نـهٔ دي او دا داسي سيمي دي چې ځانته جلا ځانګړتياوې لري.

په ۲۹ نېټې شپږ فرسنګه ليرې ميرکوټ ته ورسېدلو. په ۳۴ يا ۳۵ جغرافيوي عرض البلد کې دلته د کال په دا وخت کې هوا دومره سړه کېږي چې زما مسين لوښي چې له اوبو ډکه ځړېده کنګل سوي وو.

په ۳۰ نېټې شپږ فرسنګه لېرې په يوې دښتې کې (مَشيده Mushidah) ته ورسېدلو. له داسي سختي او شاړې سيمي څخه په تېرېدلو مسافر نه سي کولی کوم ښه مصروفيت ولري. که مسافر له داسي ځايونو څخه تيريږي چې په ښکلو طبيعي مناظرو ډک او زما په شان د لارې ملګرې ورسره وي نو ددهٔ د منظرو دا جنت به ورته په وچې دښتې بدل کاندي. د ژړاند ماشوم پالونکي مېرمن کټ مټ د يوې جذابې مېرمني برعکس وه؛ د هغې ګناه نه وه او که لږ څه پاکه او په خيرو کې ککړه نه وای نو ما به هم د شکايت لپاره کوم دليل نـهٔ درلود. ان کولی مې سوای وواېم چې د هغې له خوندرو خبرو به مې خوند اخيستی وای. په هر حال هغې چې د ژوند تيرولو په دغسې ځانګړتياوو باندې ډېره لګوله نو داسي ښکاري چې هغه له هر ډول انديښني او تشويش څخه هم بې غمه وه. ويښتان يې جړبنجړ او ډير خيرن ول او زما په ګومان هيڅکله ږمنځ ورباندې نه وه لګېدلي او هغې ته نږدې والی راته يوه دردناکه تجربه وه؛ همدا شان په دغومره موده کې چې زه ورسره آشنا سوی وم هغې هېڅکله خپل مخ نـهٔ وو پريوللی.

د نوامبر په لومړی نېټې پينځه فرسنګه لېرې (تازي Tazee) ته ورسېدلو. دا يوه شاړه سيمه ده. دلته هوا د ورځې له لوري توده او د شپې له خوا سړه وي.

په دوهمې نېټې شپږ فرسنګه ليرې قلات ته ورسېدلو. د افغانستان دا برخه تر ډېره يوې وچې بيديا ته ورته ده؛ دلته له څو کوچنيو ځايونو پرته چې کرهنه په کې سوې ده په نږدېو شاو خواو کې يې هيڅ آبادي او کرهنه نه په سترګو کېږي. [5]

په دريمه نېټه شپږ فرسنګه لېرې (تير اندازي Teer Andazee) ته ورسېدلو. د شپې له پلوه هوا چې مخکې ډېره سړه وه دلته معتدله سوه خو د ورځې تودوخه له طاقت وتلې وه.

په څلورمې نېټې (پوټي – Potee) ته ورسېدلو؛ دا يو کوچنی کلی دئ چې په يوې ګڼ ميشتي او حاصلخيزې سيمي کې واقع دئ. پوټي د کندهار د سړک په ښي لاس کې پروت دئ؛ له دې چې زموږ د ډلې افغان مېرمن د همدغه کلي وه نو هغه دوه اوښان چې زه او دا کورنی يې لېږدول ددې مېرمن د هوسايني لپاره دغه کلي ته ولېږل سول او دلته ورته په ډېر درښنت ښه راغلاست وويل سول. زه نـهٔ پوهېږم چې دغې زړې مېرمني دا فکر کاوهٔ چې زما تواضع ددې خندګرځې چې ددې کورنی ته درناوی وکړم او يا دا چې ددې په کورنيو چارو کې زما ښشيره بې تفاوتي يې ليدلې وه. واقعيت دا دئ چې هغې داسې زما سترګو ته کتل چې ګڼې زه دومره ناتوانه يم چې ان کورنی ته يې درناوی نـهٔ سم

---

5 - ON the 2d, at Killaut, a fort on an eminence, six fursungs. This quarter of Afghanistan has the general aspect of a desert; and except some small portions of arable land contiguous to the places of habitation no other cultivation is seen. {Volume II, page 101, combined both volumes in PDF format page 446}

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په څير و لولـئ

کولی. له دې چې زه په نورو شیانو بوخت سوی وم نو له خپل چلند څخه مې هېڅ د حقارت احساس نـهٔ درلود ځکه زما وضعیت ثبات موندلی وو.

په پینځمې نـېټې یوې سیمې ته ورسېدلو چې مخ خلاصې، آباده او ډېرې ښې کروندې په کې سوې وې؛ مخکې له دې چې د کندهار پر لور وخوځېږو زموږ قافلې د دوه نیم فرسنګې په واټن کې دمه ونیوله. دا ښار چې د دریو مایلو په اوږدوالې معمول استحکامات لرې او د مربع په ډول جوړ سوی دئ یو ګڼ وګړی او مخ په ودې ښار دئ. دا ښار د هغهٔ اصلې سړک په لاره کې پروت دئ چې هند له پرسیا او تاتارستان سره نښلوې او له ډېره پخوا وختونو یو د پام وړ مارکیټ دئ.

نوربیا

په کندهار کې ګڼ شمـېر هندو کورنۍ ژوند کوې...

[قدرمنو لوستونکو! د ښاعلې رحمت آریا د آرشیف: لینک]

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالې د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولئ